

sajátosságait és hibáit, amelyek zavarólag hatnak s ezekről az illetőt leszoktatjuk. A mozgásnak elsősorban is karakterisztikusnak kell lennie. Hogy lehet elérni azt, hogy a színész karakterisztikusan mozogjon egy szerepben? Ez elsősorban is átélés, tehát tehetség dolga. A színész fantáziája segítségével elképzeli az alakot, belehelyezi magát s illúziója oly erős, hogy a mozgás úgyszólván magától jön, önkénytelenül. Ez a spontán, közvetlen mozgás, amely teljesen megfelel a szövegnek, mert hiszen úgyszólván a szavak csalják ki a színészből. Ezzel szemben a kigondolt és kiszámított mozdulatoknak meg van az a veszedelmük, hogy csinálnak és mesterkéltnek látszanak. Hiba volna azonban ebből mindjárt arra következtetni, hogy a színész csak olyan mozdulatokat használhat, amelyekkel önkénytelenül ad nyomatékot a beszédnek, mert hiszen ez esetben a színész el volna zárva művészetének egyik leggazdagabb forrásától: a megfigyeléstől. Az életből, az emberektől tömérdek mozdulatot lehet el a színész, aki éppen úgy, mint az író, akárhányszor benyomások emlékeivel is dolgozik. Minden megfigyelésnek azonban át kell mennie a vérbe s az ellesett mozdulatnak is spontánul kell hatnia a színpadon, vagyis azt a látszatot kell keltenie, mintha egyenesen a színész lelkéből tört volna elő: tehát végeredményben az ellesett, megfigyelt, kiköleszött mozdulatnak is eredetivé kell válnia, mert különben nem természetes, nem közvetlen és így nem is illúziótkeltő.

(Dr. Hevesi Sándor.)

Mozgásművészet. A »tánc« elkoptatott szó. Értik alatta a csárdást csakúgy, mint a cserlészont, a balletet csakúgy, mint a bajadér kultusz-mozgását, a görlok mókáit csakúgy, mint az akrobatikus produciókat. Ha a tánc szigorúan művészi és modern törekvéseit mindezen csak részben művészi táncfajoktól meg akarjuk különböztetni, új szót kell teremtenünk. Ez az új szó a »mozgásművészet«.

A táncművészet megújodási törekvései nem hozhatók összefüggésbe semmi különleges körülménnyel. Mély és ellenállhatatlan szükséglete volt ez a modern ember művészi akarásának. Kiindult a balletellenes oppozícióból a század elején. Ez

az áramlat hevesen kikelt a ballet »mesterkelt« és egyoldalú mozgásai s főleg természetellenessége ellen. Duncanék és Wiesenthalék voltak az első gyakorlati megvalósítók, ők voltak az elsők, akik forradalminak tetsző táncukkal lázba hozták a közönséget.

Az újabb mozgásművészeti mozgalom őshazája azonban Németország. És Németországban az ú. n. »klasszikus« ballet halála ma már res judicata. Olyannyira az s az oppozíció a ballet ellen ott már annyira nem probléma, hogy bizonyos szempontokból (még pedig bizonyos technikai részletkérdésekben) a németek szívesen veszik át a maga egészében »elintézett« ballet egy-egy praktikus eredményét. Ha a modern német mozgásművészetet tekintjük, úgy a következőket tapasztaljuk: stílusban, művészi tartalomban, művészi programban számtalan irány van. Művészi dilettantizmus csakúgy grasszál, mint ahogy legnagyobb stílu művészet is virul. De metódikai téren már nem oly alapvetők a különbségek, itt már lényeges közeledést tapasztalhatunk a legalább tucatnyi különféle módszer között. A művészet szempontjából termékeny módszerek t. i. két forrás egyesüléséből keletkeztek. Az egyik forrás a Dalcroze köré sereglett művészek műhelye, a másik pedig Rudolf v. Labané, jobban mondva a magyar származású Lában Rezsőé, aki eredetileg a balletből indult volt ki, hogy azt elvetve — de ismerve, — új mozgásszisztematikát dolgozzon ki. A tiszta »lábanizmus« a mozgásművészet szempontjából csakúgy hiányos, mint a tiszta Dalcroze. Dalcroze a zenének veti alá túlságosan a mozgást, Lában kitűnő technikát ad, de művészi téren túlon túl teoretikus.

A mozgásművészet használható módszereiről mégsem mondhatjuk, hogy vagy Lábanon szűrt Dalcrozet vagy Dalcrozeal itatott Lábánt tartalmaznak csak. A kettő keverése még mindig elégtelen. A kettőnek belsőleg kell feldolgozva lennie. A mozgásművészeti metódusok akkor jók, ha a mozgásművészet gyakorlati feladatainak felelnek meg. Magam módszerének kidolgozásában kizárólag ezt tartottam szem előtt.

De mik hát a mozgásművészet gyakorlati feladatai? A modern mozgásmű-